

Tips voor het inlijsten

Aquarellen

Een aquarel (afgeleid van het Latijnse aqua = water) is een met in water oplosbare, niet dekkende kleuren gemaakt schilderij. Hierbij worden de uit een bindmiddel (gummi arabicum) en kleurpigmenten bestaande lazurende kleuren met water verdund en met een fijne penseel op papier, perkament of een ander materiaal aangebracht. De ondergrond van het schilderij schemert achter de kleuren door.

► **De lijst**

Een aquarel vereist om esthetische en conserverende redenen altijd een passepartout. Als de ondergrond gegolfd is, dient u het van een zwevende passepartout te voorzien. Het gegolfde papier geeft de aquarel heel eigen karakter. De aquarel is een origineel en mag daarom niet worden vastgeplakt – meestal is het vanwege de extreme spanningen in het papier toch al niet mogelijk zonder dat hierbij kreukels of vouwen ontstaan. Beveel altijd bovenstaande inlijstvariant, eventueel zelfs met dubbele passepartout. De bovenste passepartout dient licht van kleur te zijn, de onderste passepartout mag donkerder zijn en een kleur hebben die ook in de aquarel voorkomt. De randen van de passepartout dienen minstens 6 cm breed te zijn – te smalle randen geven een “goedkope” indruk. Neem bij voorkeur een houten lijst in naturel of een lichte kleur. Bij kleurintensieve motieven kan ook een lijst van hout of aluminium in gedekte kleuren worden gebruikt. Vermijd bij aquarellen glanzende lijsten.

Gouache

Gouache (van het Italiaans guazzo = plasje, spetter) is een schildertechniek waarbij half dekkende en dekkende waterverf wordt gebruikt die uit pigmenten zoals kalk en het bindmiddel gummi arabicum wordt gemaakt. De kleuren worden vaak in pasteuze vorm (d.w.z. als een soort crème) toegepast, waardoor ze vaak reliëf vormen. Als ondergrond wordt meestal strak gespannen doek of hout gebruikt.

► **De lijst**

Omdat bij een gouache de randen vloeiend verlopen en de kleuren niet met het glas in aanraking mogen komen, is het absoluut vereist dat een passepartout wordt toegepast. Net als een aquarel is een gouache een origineel dat niet opgeplakt mag worden. Adviseer een lijst met gevoerde passepartout, eventueel ook (en zelfs bij voorkeur) een dubbele passepartout. Kies een houten lijst in naturel of een lichte kleur. Bij kleurintensieve motieven kan ook een lijst van hout of aluminium in gedekte kleuren worden gebruikt. Vermijd, net als bij aquarellen, glanzende lijsten.

Tips voor het inlijsten

Potlood- of pentekening

Sinds de 19e eeuw wordt voor deze tekeningen ook wel het begrip grafische kunst gebruikt. De afbeelding is gewoonlijk eenkleurig. Men maakt onderscheid tussen droge (o.a. grafiet, kool, krijt, was) en vloeibare (o.a. ijzergalinkt, sepia) tekenmiddelen. De meest gebruikelijke ondergrond is papier. In het Verre Oosten, met name in China en Japan, ontwikkelde zich een geheel eigen vorm van tekenkunst, de zogenoemde inkschilderkunst. Deze is ontstaan uit de kalligrafie en hierbij wordt gebruik gemaakt van kwasten en zwarte Oost-Indische inkt resp. roet.

► ***De lijst***

Kies een neutrale lijst, bij voorkeur in natuurlijke kleuren, goud, zilver of zwart. Kenmerkend voor grafische kunst zijn duidelijke lijnen, schaduwen en precisie. Adviseer een lichte passepartout. Bij sterk contrasterende motieven kan eventueel een dubbele passepartout worden gebruikt. Daarbij dient de onderste passepartout donker van kleur te zijn.

Roodkrijttekening

Het begrip roodkrijttekening is ontstaan doordat hierbij roodkrijt wordt gebruikt. Roodkrijt behoort tot de minerale kleuren en bestaat uit een zachte mengeling van klei en hematiet (Fe_2O_3), een ijzeroxideminerale. Roodkrijt werd reeds door de Germanen, Grieken en Romeinen gebruikt. In de renaissance werd het ook in de vorm van tekenstiften gebruikt.

► ***De lijst***

Roodkrijttekeningen zijn "gevoelige" werken. Daarom dient de lijst een zekere lichtheid en luchtigheid te verlenen. Adviseer een dubbele passepartout. De bovenste passepartout dient licht, de onderste passepartout aard- of steenkleurig te zijn. Kies een glanzende lijst, bij voorkeur van mahonie of een lijst van wortelhoutfineer.

Lithografie

Met lithografie (afgeleid van het Griekse lithos = steen en graphein = schrijven) wordt de afdruk van een steendruk op geschikt papier aangeduid. Het principe van de steendruk is gebaseerd op het met een wals aanbrengen van een vethoudende verf op een natte steen, die de verf afstoot (vet en water gaan geen verbinding aan), terwijl de op de steen aangebrachte ondergrond van vet de eigenlijke tekening inkleurt. Door de hoge persdruk wordt de afbeelding op het papier overgebracht. Door middel van deze reproductiemethode kunnen tot wel 10.000 afdrucken worden gemaakt.

► ***De lijst***

Lithografieën zijn uiterst waardevol en mogen daarom niet worden afgesneden of opgeplakt! Adviseer een simpele passepartout, het liefst gecombineerd met Bevel Accents. Kies een eenvoudige, maar hoogwaardige lijst die goed harmonieert met het motief. Een conserverende omlijsting en de toepassing van ®claryl-fotoglas wordt aanbevolen.

Tips voor het inlijsten

Pastel

Pasteltekeningen is een tekentechniek waarbij pigmenten op een ondergrond worden aangebracht. De pigmenten hechten slechts matig, ook op ruw papier. Daarom zijn pasteltekeningen erg gevoelig. Pasteltekeningen dienen voor het inlijsten met een fixeermiddel te worden beschermd, bij voorkeur door een vakman.

► **De lijst**

De pasteltekening mag absoluut niet in contact komen met het glas. Daarom is de toepassing van een passepartout of een afstandslijst verplicht. Gebruik een dubbele passepartout, zodat eventueel loskomend pigment achter de passepartout valt en de witte snijrand niet vuil wordt. Kies een onopvallende lijst die de aandacht niet afleidt van de (meestal) zeer kleurintensieve pasteltekening.

Zeefdruk

De zeefdruk is een drukmethode waarbij de drukkleur met een wisserachtig werktuig - de rakel - door een fijnmazig textielweefsel op het te bedrukken materiaal wordt gedrukt. Op die plekken van het weefsel waar geen kleur gedrukt dient te worden, zijn de mazen van het weefsel met een sjabloon ondoorlatend gemaakt. Door middel van zeefdruk kunnen vele verschillende materialen worden bedrukt.

► **De lijst**

Zeefdrukken zijn vaak erg contrastrijke en kleurintensieve werken. De lijst dient daarom robuust en modern van karakter te zijn. Als de zeefdruk geen witte rand heeft, is een passe-partout aan te bevelen, zodat het motief goed tot zijn recht komt. Kies een lijst met een modern ontwerp en een actuele kleur.

Gravure

Bij een gravure worden met behulp van een burijn (een soort naald) een motief in een metaalplaat, in hout of ook in steen gesneden. De platen worden dan van verf voorzien en vervolgens als drukplaat gebruikt. De afdrukken worden in beperkte oplage gedrukt en meestal door de kunstenaar van een handtekening voorzien. Daarom zijn gravures vaak erg waardevol. Voor gravures wordt ook wel de term koperdruk gebruikt omdat tijdens de renaissance meestal koperplaten werden gebruikt.

► **De lijst**

Kenmerkend voor een gravure is de rand, ook wel "kuip" genoemd. De drukplaat zorgt voor een lichte verdieping. Deze rand dient om esthetische redenen onzichtbaar te zijn. Daarom dient het venster van de passepartout zodanige afmetingen te hebben dat deze zich op ca. 7 tot 10 mm afstand van de "kuip" is bevindt. Brede passepartout-randen (vanaf 6 cm) helpen om de gravure verder te accentueren. Bij gravures passen zilverkleurige houten lijsten erg goed.

Tips voor het inlijsten

Foto's

Met foto's of fotografieën (afgeleid van het Griekse photos = "licht" en graphein "tekenen") worden duurzame, door middel van belichting gemaakte afbeeldingen bedoeld die door een fotografische procedure worden vervaardigd. Een foto, die zwart/wit of in kleur kan zijn, is het meest populaire object om te laten inlijsten. Foto's hebben een grote emotionele waarde en daarom dient bij het inlijsten op kwaliteit gelet te worden. Er zijn talloze wissellijsten op de markt, met name voor kleinere formaten. Bij grotere formaten komt meestal de inlijster te pas.

► **De lijst**

Om ervoor te zorgen dat foto's goed tot hun recht komen, dient men simpele, eenkleurige lijsten te gebruiken. Fotopapier zal altijd opbollen en daarom dient men foto's voor het inlijsten vast te plakken. Gebruik een passepartout zodat het oppervlak van de foto niet in aanraking komt met het glas. Anders zouden op de punten waar dit wel het geval is zogenaamde "Newtonse ringen" ontstaan. Adviseer bij zwart/wit-foto's een lichte of eventueel een grijze of zwarte passepartout. Bevel Accents, bijvoorbeeld in zilver, accentueren het motief.

Textiel

Op de volgende pagina's gaat het om motieven die op stof of doek zijn aangebracht, dus borduurwerk, kant of ieder ander soort werk dat met naald en draad is gemaakt. Ook kledingstukken zoals kousenbanden, tricots of mutsen behoren tot deze categorie. Helaas moeten deze voorwerpen vaak worden behandeld voordat ze kunnen worden ingelijst. Tot de behandelingen behoren o.a. het reinigen, strijken of bevestigen op een ondergrond.

► **De lijst**

Het inlijsten van een stuk textiel is geen gemakkelijke taak. U dient hier veel zorg aan te besteden en geduld te hebben. Neem van tevoren alle stappen van de behandeling met de klant door. Misschien kan hij/zij u bij uw werk helpen en een of meerdere stappen zelf uitvoeren.

Tips voor het inlijsten

Borduurwerk

Borduren is nog steeds een erg populaire hobby. De meestal op witte of lichtbeige stof gemaakte borduursels kunnen worden opgespannen op dezelfde manier als zijdeschilderijen. Hierbij dient met name gecontroleerd te worden of de lichte achtergrond ergens vuil is. Door het opspannen van het borduurwerk komen namelijk die gedeeltes die tijdens het borduren met de hand zijn aangeraakt en daardoor eventueel zijn vervuild, veel sterker naar voren. Bovendien moeten alle borduurdraden aan de achterzijde goed zijn afgeknipt en weggewerkt, aangezien iedere overbodige draad doorschemert. Borduursels dienen op een dragermateriaal met een zacht oppervlak te worden geplakt, zodat de dikkere gedeeltes aan de achterkant (knopen, hechtingen) zich in het dragermateriaal kunnen drukken en niet naar voren worden geduwd. Wij adviseren om hiervoor uitsluitend Deco-board/Foaboard (of KapaMount bij grotere werken) aan te bieden. Borduurwerk dient onder glas te worden ingelijst, hetzij met een passepartout of met een afstandhouder, zodat het reliëfachtige effect goed tot zijn recht komt en het oppervlak niet wordt ingedrukt. De afmetingen van gobelins en borduurwerken kunnen door het opspannen aanzienlijk veranderen (met name bij gobelins!), dus leg bij het opmeten nog geen definitieve afmetingen vast. Ga van voorlopige afmetingen uit en bepaal pas na het opspannen de uiteindelijke afmetingen. Het afmeten wordt door de lijstenmaker uitgevoerd zonder berekening. Van de klant afkomstige borduurwerken, zijdeschilderijen of stofschilderijen worden in principe niet afgesneden door de lijstenmaker. Indien de stof groter is dan de bestelde lijst wordt het uitstekende deel om de plaat gevouwen en op de achterzijde gelegd. Indien het inlijsten vakkundig wordt uitgevoerd, dient over het algemeen een extra achterwand te worden besteld, zodat de plakstrook voor het stofvrij vastplakken kan worden aangebracht.

► ***De lijst (borduurwerk en gobelins)***

Vaak is het van het soort (borduur)steek afhankelijk welke lijst het beste bij een bepaald motief past. Zo past bij een kruissteek bijvoorbeeld een eenvoudige gekleurde lijst, terwijl de lijst bij gobelins breder dient te zijn om de gobelin beter tot zijn recht te laten komen.

Batik

Batik (afgeleid van het Javaanse Mbatik = "met was beschrijven") is een oorspronkelijk uit Indonesië stammende methode voor het verven van textiel. Hierbij worden patronen en versieringen door middel van een met vloeibare was gevuld en als tjanting betiteld werktuig met de hand op het weefsel (zijde, katoen) aangebracht. Hierdoor worden bepaalde gedeeltes van het weefsel afgedekt en bij het aansluitende verven van de stof niet ingekleurd. Deze procedure wordt meerdere malen herhaald, waardoor meerkleurige motieven ontstaan.

► ***De lijst***

Batik kan op 2 manieren worden verwerkt: dunne stoffen dienen zorgvuldig opgeplakt te worden (verwijderbaar, net als bij zijde), aangezien deze erg teer zijn en gemakkelijk kunnen kromtrekken. Dikkere stoffen kunnen op een spieraam worden opgespannen. Ook in dit geval dient erop te worden gelet dat het motief niet kromtrekt. Als lijst wordt een lijst in Indonesische stijl aanbevolen, bijvoorbeeld een natuurlijke lijst met een bruine glazuur.

Tips voor het inlijsten

Olieverfschilderijen

Bij olieverfschilderijen worden olieverven en terpentine toegepast om motieven op linnen of katoenen doeken aan te brengen. Vervolgens wordt ter bescherming nog een vernislaag aangebracht en tot slot worden de doeken op spieramen gespannen en bevestigd. Olieverfschilderijen drogen slechts langzaam en daarom zijn de spieramen zo ontworpen dat het doek naar behoefte kan worden gespannen. Gewoonlijk zijn de spieraamschenkels zo uitgevoerd dat het doek slechts aan de rand erop rust. Als het doek al is opgespannen, is het inlijsten eenvoudig en snel.

▶ ***De lijst***

- ▶ CacheClou: hierbij worden simpelweg vier houten lijsten aan de zijkant bevestigd, zodat de nagels zijn afgedekt. Deze manier wordt eigenlijk alleen maar door kunstenaars zelf toegepast.
- ▶ Klassieke lijst: dit is de traditionele manier om een olieverfschilderij in te lijsten. Bij voorkeur worden brede versierde lijsten met goud of zilver gebruikt. Vaak ziet men ook ivorkleurige lijsten. In sommige landen worden extra tussenlijsten toegepast om meer afstand ten opzichte van het frame te creëren.
- ▶ Schaduwvoeglijst: dit profiel is L-vormig. Als men vier latjes tot een frame aan elkaar lijmt ontstaat een soort doos met open bodem, waarin het opgespannen doek wordt geplaatst. Tussen het schilderij en het houten profiel wordt een tussenruimte van ongeveer 1 cm gelaten, de zogenoemde schaduwvoeg. Hierdoor zweeft het schilderij als het ware in de lijst.

Papyrus

Papyrus was het belangrijkste materiaal waarop in de Oudheid werd geschreven. In het oude Egypte werd papyrus vermoedelijk reeds rond 3000 v.Chr. voor het eerst geproduceerd. De grondstof is het echte papyrus, een grassoort die tot wel 3 meter hoog kan worden. Het merg van de plantenstengel werd in 4cm brede stroken gesneden en deze werden elkaar licht overlappend naast elkaar gelegd. Twee gekruist op elkaar aangebrachte lagen van dergelijke stroken werden geperst en geplet tot er een blad ontstond. Dit blad werd door de kleefkracht van het zetmeel bevattende plantensap bij elkaar gehouden. Vandaag de dag wordt papyrus uitsluitend voor de kunstmarkt geproduceerd.

▶ ***De lijst***

Kenmerkend voor papyrus zijn de onregelmatige randen. Die dienen daarom duidelijk zichtbaar te zijn. Leg de papyrus naar keuze op een gekleurde passepartout of lijst de papyrus in tussen twee schijven glas. Lijst met passepartout als ondergrond: kies een krachtige kleur die goed contrasteert met de gele en gouden tinten. Lijst met dubbelglas: in beide gevallen wordt meestal een donkere goudkleurige lijst gekozen. Ook donkere houten lijsten in natuurlijke kleuren zijn zeer geschikt.